

РЕЦЕНЗИЯ

за Доц. Дфн Дина Савова МАНЧЕВА

Участник в конкурса за професор по Френска литература
(2.1 Филология), обявен в ДВ, бр. 5 от 17.01.2012 г.

от Проф. Д-р Стоян Атанасов

Доц. Дфн Дина Манчева е единствен участник в обявения конкурс. Настоящата рецензия ще представи три сфери на университетска дейност на кандидата: 1) Научни изследвания; 2) Преподавателска работа; 3) Участие в университетския живот.

1) Научни изследвания

В продължение на близо четири десетилетия Дина Манчева изследва с впечатляваща целенасоченост проблеми на драматургията. Плод на нейните дирения са близо 100 научни публикации. Сред тях се открояват четири мащабни монографични труда. Повечето от тези изследвания са публикувани в специализирани издания – научни сборници, списания, издания на научни форуми. Над 20 са публикувани в множество чуждестранни престижни издания. Тези високи количествени показатели в никакъв случай не са белег на разпиляване или еkleктизъм. Напротив, големият брой монографии и научни статии очертават един дълъг и последователен път на учен. Дина Манчева е посветила своите дирения на три основни периода и течения във френския и френскоезичния театър. Това са: театърът на символизма (края на 19 и началото на 20 век),

авангардният театър (дадаизъм, кубизъм, футуризм) от първите десетилетия на 20 век, театърът на абсурда (от 40-те години на 20 век насам).

Прави впечатление интересът на изследователката към течения, които скъсват с традицията, обновяват театралния почерк, въвеждат нови теми и в крайна сметка свидетелстват за свършено нова ценностна система. Този интерес към новото намира пълно покритие с научния инструментариум и изследователските възможности на учения. Но за това ще стане дума след малко. Ако проследим научната кариера на Дина Манчева, виждаме, че тя е изследвала въпросните три течения в порядък, обратен на тяхната поява във времето: Първите ѝ трудове са върху театъра на абсурда, чийто апогей е около средата на 20 век. Следват публикациите върху авангардният театър, появил се в началото на 20 век, докато последните десет години от научната кариера на Манчева са посветени на символистичния театър от края на 19 век. Намирам, че тази обратна хронология не е случайна. Изследвайки една нова в естетическо и идейно отношение драматургия, Манчева постепенно стига до нейните корени, до дълбоките причини за нейната поява. И тези причини някак естествено навеждат на мисълта изследователят да се обърне и към по стари революции в театъра. Така в цялостното научно дело на Манчева се очертава една обща закономерност: ретроспективно погледнато, всяка радикална обнова на театъра, колкото и да е несводима до други феномени, има свой аналог в предишни опити за обнова. Системните изследвания на Дина Манчева позволяват да доловим тази перспектива, защото те обхващат драматургични практики в продължение на повече от 100 години. Проследявайки научния път на Манчева, виждаме как новото скъсва със старото като подражава на предишни подобни опити за обновление. Разбира се, освен тези процеси на приемственост, които протичат вътре в театралните жанрове, съществуват и външни,

исторически детерминанти. А както вече всички признаваме, историческият ход на събитията и на големите обществени процеси до голяма степен е непредвидим. Оттук и непредвидимите негови последици върху изкуството. Макар че Манчева отдава приоритетно внимание на естетическите процеси в драматургията, изследванията ѝ отчитат в задоволителна степен и социално-историческите фактори, оказали влияние върху тяхната поява и тяхната еволюция.

Определено може да се каже, че Дина Манчева има свой собствен научен подход, изработен постепенно и изпробван многократно във всичките ѝ научни изследвания. Ще се опитам да представя този подход. Преди всичко, Манчева се вглежда много внимателно в текста или групата текстове, които са предмет на конкретното ѝ изследване. Тя започва с обективно описание на изследваното явление. Прави го като се въздържа от ценностни оценки или от общи изводи. След като е описала своя предмет, Манчева привежда казаното по въпроса от други изследователи. В това отношение заслужава да изтъкнем отличната научна осведоменост на Манчева. Тя проучва с образцова изчерпателност критическата рецепция на коментирания от нея автор. Тази рецепция включва запознаване с пресата от времето на първите театрални постановки или публикации на изследваната пиеса, проследяване на критическото отношение към нея през всички периоди на нейното съществуване. Освен че борави безупречно с критическия масив, Манчева изработва изрядно и собствения си критически апарат. Едва тогава следват нейните изводи. Те се явяват логическо продължение на предхождащите ги наблюдения и винаги са убедителни.

Много добро впечатление ми прави и друга страна от изследователския маниер на Манчева. Тя започва с анализ на проблеми, които опират до същността на дадено явление, след което постепенно разширява в следващи изследвания кръга на своите дирения. Това

разширяване също има своята логика. След като е проучвала отделни аспекти на формата или, най-общо казано, на драматургичния почерк, тя се насочва към определени теми и мотиви. Представена и откъм съдържателната ѝ страна, драматургията влиза в диалог и с други литературни жанрове. Следващ изследователски кръг включва също връзката между словесните и несловесните изкуства. Погледнати в тяхната цялост, изследванията на Манчева винаги полагат театралното явление в съответен културен и социален контекст. При тази разширена рамка изследователят може да насочи поглед и към по далечни хоризонти. Блестящо доказателство за това намираме във фундаменталното изследване върху символистичния театър, в което Манчева представя цялостно творчеството на неговия основоположник Морис Метерлинк, след което проследява други национални прояви на символистичния театър в лицето на Александър Блок (Русия), Станислав Виспянски (Полша), Емануил Попдимитров (България). Ще спомена също плодотворната перспектива, по която Манчева работи напоследък, изследвайки присъствието или отзвук на по-стари културни слоеве, специално на фолклора, в театрални пиеси, утвърждаващи винаги някаква форма на модерността.

Когато Манчева изследва даден автор драматург, тя проучва щателно цялото му творчество. Когато предмет на изследването е определено явление, Манчева го проследява и в най-незначителните (на пръв поглед) негови представители. С други думи, изследванията на Манчева не почиват на принципно селективен материал, а се полагат на хоризонта на научната изчерпателност. Затова много от тях преоткриват забравени или непознати творби, предлагат нова оценка на незаслужено подценявани пиеси и явления.

Сред съпоставителните изследвания на Манчева специално внимание заслужават етюдите, посветени на представители на българската модерна

драматургия. Благодарение на Манчева автори като Йордан Радичков и Станислав Стратиев получават международно измерение и биват въведени в полето на световната драматургия.

Драматургичните изследвания на Дина Манчева са пионерни за българското театрознание. С безспорната си научна стойност те се радват на признание и в международните университетски среди. Повечето от тях са написани на френски език. Ако бъдат преведени на български и евентуално групирани в книги, те ще разкрият пред много по-широка публика у нас значимостта на трите основни театрални течения. Методологията на Манчева е образцова и плодотворна. От нея биха могли да се вдъхновяват изследователите от следващите поколения.

2. Преподавателска работа

Дина Манчева преподава една от най-важните дисциплини в специалността „Френска филология” - „Френска литература през 18, 19 и 20 век”. Опитът ѝ в това преподаване е дългогодишен – от 1974 г. до днес. От близо тридесет години Манчева е титуляр на тази дисциплина. Наред с лекционните курсове и практическите занятия по нея, Манчева е водила и редица други курсове, които свидетелстват за широки научни интереси и богат преподавателски репертоар. Ръководила е докторанти, дипломанти, изготвяла е учебни програми, рецензирала е множество дипломни работи и дисертационни трудове. Участва редовно във всички обсъждания на научни трудове в катедрата и отстоява принципно критериите за научност. Изнасяла е лекции в редица чуждестранни университети. Преподаването ѝ като гостуващ професор във френски университети е високо признание за качеството на научната ѝ продукция и за педагогическите ѝ умения. Като неин колега в катедрата по „Романистика” имам всички основания да кажа, че Манчева е отличен преподавател. Организирана, отговорна, с богат

педагогически опит, Манчева е един от стълбовете на специалността Френска филология.

3. Участие в живота на Университета

Доц. Манчева изпълнява най-съвестно всички възлагани ѝ отговорности. Специално признание заслужава дългогодишната ѝ дейност като главен редактор на Годишника на ФКНФ. Много успешно Манчева се вписва в колективни научни проекти. Участвала е активно в голям брой научни форуми, в изследователски и издателски проекти. Има съществен принос в научния обмен на катедрата по „Романистика” с редица университети и научни звена в чужбина. Не на последно място следва да дадем висока оценка на чувството ѝ за колегиалност и етичност, с което тя се ползва с уважението на цялата университетска общност.

Заключение: Казаното дотук не оставя никакво съмнение, че Доц. Д-р Дина Манчева е утвърден учен, отличен преподавател и активен университетски работник. Натрупала е богатия си педагогически и изследователски опит, като е преминала през всички форми на педагогическа работа, на научна изява и на университетска дейност. Допринася за утвърждаване в национален и международен план на авторитета на катедрата и факултета. Затова с пълно убеждение подкрепям безрезервно нейната кандидатура за научното звание „Професор”.

София

26 май 2012 г.

Проф. Д-р Стоян АТАНАСОВ